

## ABONAMENT:

Pe an 6 cor.; pe 1/2 an 3 cor.

Pentru România pe an 15 lei.

Manuscripte nu se redau.

## LIBERTATEA

## INSERTIUNI:

se socotesc după tarifa, cu prețuri foarte moderate

Abonamente și insertiuni se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă.

## NAȚIUNILE MICI.

Invetații politice de stat spargie micile națiuni cu aceea, că ele puțină nădejde pot avea de a rămănea în lume. Națiunile mici își perd întâi neatrănarea economică, ear mai apoi pe cea de stat; despre o neatrănare spirituală nici nu visează. Mai curând ori mai târziu trebuie să se contopească în națiunile mari, cari le despoaie de toate însușirile, pe urmă și de limba lor...

E drept că dela migrațiunea popoarelor incoace, nu mai avem cunoștință despre atari mari prefaceri, contopiri de popoare, — dar acest «bagatel» nu tulbură pe proccii politici. Ei își scot prorociile pentru viitor, din împrejurările vieții mai nouă. Și se găsec oameni, cari se sparie de aceste prorocii. Marile state militare, cari se organizează în Europa, așa se vede că numai până într'o zi mai sufer neatrănarea statelor mici vecine lor... Anglia a isprăvit pe Buri, Germania se pregătește a da lovitura decisivă Polonilor, popoarele din Balcani toate sunt osândite a fi atrnătoare...

Ce va fi cu noi, pe cari ne stringe cercul de fer al germanismului și slavismului?

În lumea animalelor acela are vieță și viitor, care se știe mai bine potrivit împrejurărilor, și cel mai tare se știe mai bine. În societatea omenească dreptul, legea și mila, înmoaie încâtva tirănia luptei pentru vieță. În vieță statelor însă, așa se vede, că iarăși lupta cea mai nemiliuită pentru existență stăpânește nețermurită! Ca și cum moralitatea ar fi numai flacăra pentru căminul familiar, la care se încălesc cei din jurul lui, ear în afară viscolesc furtunile forței brutale!

Sunt și alte împrejurări. Viața de stat se poate asemăna unei atari întreprinderi, la care sunt de lipsă anumite puteri materiale (de avere), economice și spirituale (de știință). Ear națiunile mici au atari puteri numai în măsură mărginită, deși aceste puteri nu pot fi reduse peste o anumită măsură. Și națiunile mici, dacă vreau să trăiască o viață cu valoare, au lipsă de administrație bună, de viață economică și spirituală înfloritoare!

Dar noi, națiunile mici, avem oare destui bărbați învetați, harnici de muncă, avem destul capital, putem-ne susține viața noastră politică, economică și spirituală neatrănătoare, proprie? — Asta e ce ne tăgăduesc acei învetați cari spun, că peste 100 de ani toată Europa va fi a alor 4—5 națiuni mari. Căci industria mică și meseriile, le înghit fabricile, negoțul mic îl sting capitalele cele mari, pe statele cele mici, marile împărății universale.

Nainte de asta erau mari deosebiri în lume: în o țară erau toate bune, în alta toate rele. Acum, de când cu comunicația asta viață, deosebirile se tot micesc, toate vor să se niveleze. Cetățeanul celui mai mic popor cere și el toate favo-

urile, ușurările și strălucirea pe care o are fiul poporului celui mare... Și le poate, oare, da națiunea mică aceste lucruri cetățeanului său? Și dacă nu, oare nu se clătină pe rind, pe rind, basa vieții națiunii? Poate o națiune trăi numai prin împrumuturi? Împrumuturi pe teren material ca și pe cel spiritual, și cari neplătindu-le, sunt începutul sclăviei. Cel-ce pătrunde cu judecata aceste lucruri, trebuie să se cutremure de griji. *Da, trebuie să pătrundem aceste griji, dar nu trebuie să desnădăduim de prorocia lor, — ci să tragem numai înveta-mintele de lipsă!*

Căci avem pilde în istorie, că anumite popoare au decăzut, s'au prăbușit, dar unui popor desvoltat, nici puterea brută nu i-a putul strica!

*Națiunile sunt astfel de organisme, care numai boalelor lor din lăuntru pot cădea jertfă, forța brută de ce le atacă din afară, nu le poate nimic!*

Și nici de altfel nu trebuie să ne temem de forță. Dacă numai un singur stat ar fi în Europa, ca odinioară imperiul roman, atunci doar am avea să ne temem, — deși un atare corp mare, e nepuțincios, cum a ajuns a fi și acel imperiu.

*Dar s'a îngrijit prevedința, ca silurile celor mai tari, să se întoarcă spre folosul celor mai slabi!* Ear de aceea, ca cei mai tari să se înțeleagă între sine și să împartă lumea cu bine, chiar că n'avem să ducem trică!

De o miie de ori vom repeta, că spiritul unei națiuni e nemăsurabil și că puterea ei morală îi asigură nemurirea! Legea mare a lumii nu e gravitația, nu e rămănera materiei și a puterii, ci susținerea de sine! Tot și toate voesc să rămână aceea ce sunt, și totul ce e desvoltat, va și rămănea aceea ce e! Cel mai de jos organism îl poți desface în părțile, dar părțilele își păstrează chipul original și se formează de nou și cresc.

Inzadar ni-se făgăduesc nouă toate înălțimile culturii cutari, noi rămănem tot în colbile noastre, pentru-că-s ale noastre! Câte-un om singuratic, se poate rupe de cătră națiunea sa, dar națiunea însăși nu se poate rupe de sine.

Ear cea mai falsă învetaură e aceea, că doar numai organismele cele mari ar avea drept la viață — în lume! Dar oare numai elefanții sunt pe lume? Chiar contrarul e adevărat! Marea Germanie se împarte în principate deosebite și în seminții. Ori e una și aceeași Anglia? Sau lumea slavă? Aș! Au și națiunile mici viitor. (Ba și frânturile de popoare!) *Dacă în lăuntru lor sunt sănătoase, ele cresc!* Și ori-cât li-ar sporl trebuințele, și-le vor și împlini! Numai trebuie știut odată, că lumea lui „ce-mi pasă”, și a lui „am vreme și mâne”, a trecut!

Națiunea noastră mică a dovedit și până acum, că știe sta în lupta pentru ființa ei! Națiunea noastră e deja ființă desvoltată, ea voește să trăiască, mēduva sa e

sănătoasă și pentru aceea nici nu poate perli!

*Nu face nimic dacă așa lup-tăm și așa lucrăm, ca și cum ne-am pregădit să se va prăbuși casa pe noi, dar să știm că casa noastră are fundamentele în stâncă de granit!*

## Revelație.

Nu-i așa, iubite cetitor, că cetind articolul de mai sus, plin de înaltă încurajare pentru națiunile mici, deci și pentru poporul român de pretutindenea, ear' pentru cel din țările coroanei ungare indeosebi, avuși credința că acest articolăș l'am scris noi, însuflețindu-ne frații față de pornirile de strivire a politicilor «marelui» popor maghiar?

Ei bine, află că acest articol nu e scris de noi, ci e o simplă traducere din cea dintăiu foaie maghiară, din «Bud. Hirlap», un număr din vară...

Ear' știind aceasta, și vездnd cu câtă francheță își mărturisește politicianul maghiar temerile din sufletul său, cum și credința lui tare, că vremea stingerii de popoare s'a stins și ea de-odată cu migrațiunea, cu potopul asiatic, din care ultimul val răvârsat asupra Europei au fost chiar ei, Ungurii; cum te convinge apoi, ceea-ce e și prea adevărat, că nu numai elefanții (înțelege popoarele mari-mari), ba nici nu numai măgarii (înțelege popoare de circa «8 milioane...»), ci și micii, popoare mai mici, ca al nostru, trăsesc în lume!, — te cuprinde într'adevăr mirarea, cum aceiași ziariști încolo cătu-i anul de lung, nu fac altă, decât asmuță puterea statului asupra bielor popoare mai mici, ca să le stingă!

Noi însă deși «ne cutremurăm de griji» pentru aceste asmuțări nebune, precum și pentru ascultarea ce ic'colo li-să dă, — totuși, deplin convinși, ca și autorul articolului de mai sus, despre *sădărnicia acestor sforțări*, a tuturor, noi chiar cum el ne sfătuiește, «nu desnădăduim», ci ne chemăm numai frații la muncă, la muncă stăruitoare pe terenul cultural ca și pe cel economic, pentru întărirea baselor națiunii noastre, ca chiar și atunci când «s'ar prăbuși casa pe noi», adevă alte case de lângă noi ori de peste noi: noi să stăm liniștiți, știind că *casa noastră particulară, casa neamului nostru «are fundamentele în stâncă de granit!»*

Pentru a avea însă liniștea aceasta, să muncim din greu pentru *însănătoșirea organismului nostru național în toate direcțiunile*: pe teren social, economic, cultural, bisericesc, căci și în aceea are autorul articolului din foaia maghiară mult adevăr, că *națiunile sunt astfel de organisme, care numai boalelor lor din lăuntru pot cădea jertfă...* și, durere, la noi în timpul din urmă, pe lângă multe dovezi de înaintare și întărire, se arată și unele prea îngrijitoare simptome de boale spirituale, morale, de cari trebuie să se curățe iarăși națiunea, până nu e prea târziu!

Indeosebi să înceteze și să piară odată dintre noi boala pestilențială a *pismeii*, însușire a sufletelor mici, și sora ei *calomniarea* impertinentă, care face azi atăta pustiire în bunele dispoziții de muncă a multor oameni de bine ai noștri, — și atunci vedea-vom earăși înălțându-se strălucitoare munca națională pe toate terenele!

## Unele-altele.

## O voce slovacă.

Ziarele naționaliste slovace, care s'au înmulțit binișor, se țin cu multă hotărre față de toate atacurile și pornirile de maghiarisare. Așa mai nou «Narodni Hlasnik» din T.-St.-Mărtin scrie despre cartea șovinistă a grofului Eszterházy următoarele:

«Groful Eszterházy scrie în cartea sa despre «boicotarea» naționalităților, și vede căte toate rele despre poporul slovac și atătea minciuni îngrămădește acolo peste olaltă despre noi, că trebuie să ne prindă mirarea, cum se poate scrie așa ceva cu minte întreagă». Apoi urmează:

*Ungaria nici-odată nu va fi maghiară! Zeu că nici-odată!* Se cheltuesc an de an milioane pentru maghiarisare, dar fără nici o isbândă. *Față cu silurile ce vin asupra lui, poporul slovac se ridică ca număr și ca conștiință de sine!* Așa ajută Dzeu poporului nostru drept și credincios!

Necinstirea sărbătorilor  
— noastre.

Pe Joi, 4 Dec. n. [21 Nov. v.] a fost citat la tribunalul din Deva ca martor, printre alții și preotul N. D. din B. Și Joi, noi Românii am avut sărbătoare, «Intrarea în biserică». Preotul, citat ca și alții, sub amenințarea unei mari pedepse în bani dacă nu s'ar înfățișa, l'am vездut mergend să stea în ziua sfintei sărbători înaintea judeților, în loc de a fi la sfântul altar, unde îl chiamă slujba sa.

Atragem luarea aminte a cercurilor bisericesti competente, ca să se folosească de atari casuri spre a reclama la ministru o mai mare cinstire a sărbătorilor noastre din partea judecătorilor, căci de vom fi lăsați tot așa, ne vom trezi că ne chiamă preoții la judecată în ziua de Crăciun sau în ori-ce altă sărbătoare ce nu cade într'o Duminecă, și e păcat și e demoralizator pentru popor.

## Panslavi în — Budapesta!

— Pilda Românilor —

Sub acest titlu speriat, scrie «M. Szó» la 2 Dec. următoarele:

«Urmând pilda Românilor, încep acum și panslavi să se miște în Budapesta, în inima țării... Precum aflăm Sâmbătă Slovaci de simțeminte panslave au arangiat sub patronagiul lui Francisc Wesselowsky, deputat dietal slovac, în o localitate din strada Rottenbiller o petrecere slovacă, pe care o vor repeta întrunindu-se în fiecare Sâmbătă seara.

Precum aflăm, aceste conveniri poartă asupra lor nu atăt pecetea «petrecerii» cât mai mult a politisării.

E de mirat «îndrăzneala» panslavior, că și aici în Budapesta cutează a-și răspândi nisuițele lor anti-maghiare. Când va împedeca în sfârșit aceasta maghiarimea?»...

Pe noi ne înveselește știrea și vedem în ea un înțeles început de activitate din partea deputatului slovac, — și nu dorim decât ca să auzim cât mai curând, că petrecerile acestea încep a fi un plăcut loc de convenire chiar și cu Sărbii și cu Românii, și să fie pregătirea unei noue manifestări naționale, — chiar în «inima țării»...

## Cronică literară.

## Foi noue.

«Tribuna» de Luni ne aduce știrea, că dela Anul-Nou va apare în Sibiu o nouă foaie literară-beletristica. Nu spune încă, cine anume vor fi redactorii noauei foi, nici nu motivează rostul apariției ei. Până când nu va face aceasta, știrea confrăților dela Sibiu ne causează mai curând nedumerire decât bucurie.

Ne bucurăm în chip firesc decâte-ori auzim că apare o foie nouă, întrucât vedem că ea de fapt va împlini o trebuință, fie că va promova, ca foaie locală, interesele de tot telul ale poporului nostru de colo, de colo, fie că își pune de gând a lucra pe oarecari terenuri, pe care azi nu se lucrează mai nimic, d. e. pe terenul ziaristicii economice, pedagogice, etc.

Pe terenul *beletristic-literar* însă, părerea noastră e, că azi la noi Românii din Ardeal, Ungaria și Banat, nu se simte deloc-deloc trebuința unei foi nouă!

Avem «Familia» în Oradea, deși nu totdeauna și nu în toate părțile ei destul de îngrijită, dar avend rostul acela, că redactorul ei, prin cunoștințele sale cu mai mulți literați din Țară, mai scormonește dela aceia din când în când lucrări cu cari își mai îmbunătățește revista, ori că reproduce lucrări alese apărute dincolo, dar necunoscute încă la noi.

Avem «Revista Ilustrată» în Bistrița, modestă și nepretențioasă, dar aducend în fiecare număr unul ori mai mulți articoli importanți, discutând chestii literare, sociale, ear bucățile ei originale de literatură frumoasă, au atras, cele mai multe, atenția asupra lor și asupra autorilor lor.

Avem, în urmă, «Luceafărul» din Budapesta, asupra căruia s'au exprimat multe opinii favorabile și ale cărui multe bucăți literare originale au fost cu plăcere reproduse în foile dela noi, cum și în foi de frunte din București (ca «Cronica» etc.).

Indeosebi aceste două foi din urmă ar merita o cât mai serioasă grupare a puterilor literare, puține câte avem, în jurul lor! Una ori alta, ar putea fi ridicată la un nivel literar, critic și științific, care să mulțumească pe deplin pretențiile literare ale publicului nostru. Căci nu se poate tăgădui, că aceste două foi, au în redacțiile lor puteri literare mult promițtoare, ca Al. Ciura, Vasile E. Moldovan, Octavian G., Victor Onișor, Dr. Val. Moldovan, etc. cari ar putea încă grupa în jurul lor și pe alții și ne-ar putea da o foie, care să delature și nemulțumirile pe cari d. e. «Familia» le lasă după sine.

Ceea-ce azi însă acești tineri scriitori fac la cele două reviste din Bistrița și Pesta, sunt mai mult începuturi laudabile.

Ce rost are acum să venim cu o a patra revistă, care să mai divizeze publicul, îngreunând și mai mult începuturile amintite, cari și așa luptă ele cu destule greutăți? Căci nu ne putem închipui nimic așa de «nou» ori original la noua foie sibiană, ce n'ar încape destul de bine în oare-care din foile existente.

Noi simțim că publicul nostru a primit știrea revistei literare a patra, cu acea impresie mult-puțin penibilă, cu care ar primi știrea, că apare d. e. în politică o nouă foie cotidiană...

Pe când publicul nostru mai tare s'ar bucura, când toate cele trei foi literare de azi s'ar contopi în una singură, mare, puternică și bună, și cele trei foi cotidiene s'ar contopi și ele în una și bună, de «să-ți fie hasnă» a o lua în mână!..

Aceasta e părerea noastră și, pe cât știm, acesta e sentimentul general al celor ce se interesează de dezvoltarea publicisticii noastre.

Prier.

## O credință falsă care trebuie stirpită din popor!

Am vorbit zilele astea cu un țeran român, pe care îl cunosc ca pe un foarte bun naționalist, român gata a urma ori-ce chemare la treburi naționale.

Având însă un fleac de proces, — dase o palmă unui alt țeran — se duse la judecată cu un avocat de ungar, și nu-și lăsa apărător român, deși avea îndemână advocați români din cei mai buni. L'am întrebat:

— De ce te-ai dus la avocatul ungar, când aveai aci Români destui care chiar ca *advocați*, ca *apărători*, sunt cu mult mai isteți și mai aprigi ca ungarul dtale?

— Și bunul Român și-a mărturisit sincer păcatul. Mi-a zis:

— D'apoi, domnule, și-o spun drept: între noi, oamenii din popor, e tare lăpătată credința aceea, că mergând noi înaintea judecătorului ungar cu avocat de român, mai iute perdem pira, și că un avocat ungar mai iute e ascultat de județul tot ungar, decum e ascultat Românul, — și de aceea mi-am luat și eu acum ungar de avocat. Doar' azi ved și eu că-i proastă credința noastră. Păritorul meu a avut avocat Român, și totuși el a câștigat pira, ear' eu cu avocat de ungar am pierdut-o, că bagsama n'am avut eu drept..

— Așa-i, bade, i-am zis și eu.

Multe lucruri le credeți d-voastră, țeranii noștri, greșit, dar' mai ales în privința asta de tot rea este credința D-voastră! Mă mir mai ales de d-ta, om cărturar și cetitor de foi, că ai putut cădea și d-ta pe o clipită în această greșală! Nu, bade dragă! Să fii d-ta și toți frații noștri din popor, deplin încredințați, că la judecătoria nu birue *numele* ori *naționalitatea* avocatului, ci *dreptatea* ce o ai pe partea dtale ori contra dtale! Dacă ești vinovat, nu te scapă de urmări nici avocatul ungar, nici cel român. Fă mai bine pacea dinainte.

Foarte rare sunt întâmplările, când un județ se fi făcut o judecată »de prietenie«, adică după placul avocatului cutare care îi e pretin, dar' atari judecați nu plătesc nimic, căci vin instanțele celalalte, unde avocatul nu mai are »pretin«, și acelea răstoarnă judecata »pe pretin« făcută de instanța de jos.

Dar' mai e și faptul, că judecătorul fiind jurat pe aceea, că va judeca după *dreptate*, nu ușor se pleacă să facă strîmbătate cuiva, să-și calce jurământul, de dragul cutărui avocat ungar, numai pentru că acesta e ungar, apărând pe cineva care n'are drept, în o piră față de avocatul cutare român, care are drept! Dacă așa ar face județii, li-s'ar duce veste în toată lumea, că judecata în țara noastră e așa și așa de proastă și de părtinitoare, — și de asta se feresc pe cât pot toți judecătorii.

Altceva e când mergi naintea județului nu cu o piră de rënd, ci în *piră politică*, cum merg redactorii foilor noastre, pentru-că scriu câte ceva contra ungarilor ca neam, ca popor, ca domni politici. Atunci nu te prea poți aștepta la mult, și în privința asta s'a dus veste și poveste judecătoriiilor din țara noastră, că pe tot

Românul ce-l apucă în ghiare, îl cam cârlesc...

Dar' când d-ta și celalalt și cel de-al treilea mergi pentru bătae, pentru moșie, pentru cinste vătămată, — atunci trebuie să aveți mai multă liniște și încredere, și deci să nu te duci să-ți iei *advocat ungar*, numai pentru-că e ungar, că nu-ți ajută nimic, ci ia-ți un Român *istef*, că-ți face el isprava câtă se poate, ba poate mai altfel ca ungarul! Că ungarul se încrede, și cât te apără, cât te mai și sloboade, dar' Românul se silește să-ți facă toată ușurarea, ca să tragi și altă-dată la el.

În pîrele d-voastre dară, nu ve uitați după *advocați unguri*, că n'are nici un înțeles. *Avem noi în orașele noastre, la Hațeg, Deva, Orăștie, advocați români foarte harnici și deștepți*, cari nu numai nu-s mai slabi ca cei de ungar, ci chiar mai buni ca aceia! — pe aceștia să-i cercetați, întărind și prin aceasta neamul nostru și pe oamenii de frunte ridicați din sinul lui!

Eacă d-ta o poți vedea, din pășania dtale, că contrarul dtale câștigă pira cu *avocat român*, ear' d-ta cu *avocatul ungar* — o perduși frumos! Și tot așa o vei perde și la celelalte instanții, căci n'ai avut dreptatea pe partea dtale!

Credința dtale deșartă se și-o lapezi și se lucrăm cu toții în toate părțile, ca să o stirpim cu totul din poporul nostru!

Iancu.

### Korn și — împunge.

Foile maghiare vorbesc foarte cătrănite despre Artur Korn, redactorul german expulsat din Bănat. El ține acum prin Germania prelegeri despre prigonirile naționalităților în Ungaria, ceea-ce ridică furtună de ură asupra Ungurilor.

Ear mai nou li batjocurește în scrisori trimise foi al cărei redactor fusese. Așa d. e. pe procurorul Winkler din

Seghedin, îl persiflează foarte crud, că el, după nume Neamț, ridică acuse contra redactorilor germani, și îi recomandă, ca cu ajutorul lui Telkes Simon, mai nainte »Turtelbaum«, conducătorul statistice de maghiarizare de nume, să-și schimbe și el numele în »Szekelére«, să nu mai fie pată pe Nemți cu numirea sa germană..

Asemenea cu ironie disprejuitoare tratează pe un vice-procuror Góth, care și el dă uneori semne de »patriotism«, — și pe alți pui de renegați. Și fiindcă ziarul german din Chichinda publică aceste scrisori ale lui Korn batjocoritoare a tot ce e renegeat, foile ungurești durdue..

## Din mic, la mare.

Din privilegiul morții lui Fr. A. Krupp, stăpânul celei mai mari fabrici de tunuri azi, — toată lumea vorbește despre uriașă fabrică în fruntea căreia stătea și care îi aducea un venit curat la an de 20—22 milioane, și în care lucrează zilnic câte 40.000 lucrători! Azi fabrica Krupp de tunuri, în Essen (Germania) este singură mai întinsă ca un oraș și are ea singură oameni, lucrători și slujbași, mai mulți ca un oraș puternic. Fabrica Krupp e fondată de Petru Fr. Krupp, la 1810. Petru Krupp și-a început lucrarea sa numai cu doi lucrători, fabricând fel de fel de unelte de oțel. La 1826, el muri în împrejurări bănești foarte strimtorate.

Fiul seu, Alfred, un băețandru, dar' foarte întreprinzător, dădu repede întindere lucrătoare moștenite, a a că în 1832 el avea 10 lucrători, ear' în 1848 avea 99.

În anul 1847 s'a turnat *întâiul tun de oțel*, în fabrica Krupp dela Essen.

Întâia cerere mai mare de tunuri a venit din partea Chedivului din Egipt și a Beyului din Tunis. În 1855 guvernul prusian a comandat tunuri cu încărcătura pe dindăr, ear' în 1859 Krupp a turnat 300 de tunuri de acestea pentru guvernul german.

Exemplul Prusiei l'au urmat în curând și celelalte state europene. De-aci încolo turnătorii de tunuri, care la început nu fusese decât o deprindere lătrualnică, a devenit ocupațiunea principală a fabricii Krupp.

La eposițiunea universală dela Londra (1862) firma Krupp a expus printre altele și un tun colosal de 80 de măji. Avântul pe care l'a luat după

această expoziție, e atât de mare, încât îndată începă a da de lucru la 8000 de lucrători.

Pe la 1886 trebuințele fabricii sunt așa de mari, că își cumpără singură băi de cărbuni, unde lucrează mii de oameni scoțând cărbunii de lipsă fabricii, și își cumpără un hotar întreg la Vibec pentru a face acolo probele de pușcat cu tunurile.

În anul 1887 muri Alfred Krupp, după-ce deveni cel mai mare industriaș din lume.

Fiul seu Friederich A. Krupp, mort acum, luă moștenirea părintească și conduse fabrica pe calea începută, dându-i o întindere și mai mare.

La 1899 usina Krupp primi o comandă de 25.000 de bombe din partea Angliei, pentru *reșboiul ei cu Burii*. Dar' sub ura ce era contra Englezilor, guvernul german a trebuit să oprească trimiterea acelor șrapnele omorătoare de Buri.

Despre întinderea acestei fabrici ne putem face închipuire știind de pildă, că la 1895 erau în mișcare și funcționau regulat 3000 de mașini diferite, 306 cazane de vapori, 113 ciocane cu vapori, 31 de frâne hidraulice, 458 mașini de vapori, 519 cuptoare de kock curelele de mișcat roatele diferite aveau o lungime de 60 de kilometri. Pe zi se topeau 1200 de tone de fer și se întrebunțau zilnic 3500 tone de cărbuni!

Se întrebunțau pe secundă 285 de litri de apă, adică cât întrebunțează într'un an orașul Dresda! În lăuntrul fabricii, care e foarte întinsă, erau șine de fer cari conduc dela o lucrătoare la alta, de 95 de kilometri, 36 locomotive și 1.300 de vagoane!

Firele telegrafice au o lungime de 80 kilometri, pe care se trimit la an 14.000 depeși. Linia telefonică e de 229 kilometri. Numărul lucrătorilor e de peste 40.000!

Krupp a avut merite mari pentru îmbunătățirea sorții lucrătorilor. Principiul lui fundamental era, că lucrătorul să fie liber în credințele sale politice și religioase, și să fie stăpân în casa sa!

Eată pe scurt istoria unei fabrici, care poate spune, că a făcut destul de repede calea dela mic la mare, și a cărei istorie nu are păreche decât doar' în cea a marilor bancheri Rotschild-i, cari tot așa dela mic au început și cam în același timp s'au urcat la măririmi ne mai ajunse.

## FOIȚA

### PARDON CĂ V'AM IUBIT...

Atăta am iubit-o, Doamne,  
Atăta ce-mi era de dragă,  
Nici că mi-ar fi trecut prin minte,  
Pe sfoară cândva să mă tragă!  
Ș'apoi... Ne-am despărțit!... Firește  
Abia, abia ne-am despărțit,  
Cu plâns colea cum se cuvine  
Și... uite-o mi-s'a logodit!  
O Doamne!... 'ndură-te de mine,  
Stau, ca năuc — sunt buimăcit,  
Să plâng?! Să mor?! Ori e mai bine,  
Să zic: »Pardon, că V'am iubit!«  
Așa-i!  
Pardon, că te-am iubit, draguțol  
Dacă iubirea ta cea mare  
A fost așa, că hop... îndată,  
O lună după mea plecare  
Te-ai și...  
Pardon!... Te-ai logodit draguțol,  
Cu toată dragostea-ți curată...  
Firește! Doar' atât de bine-i,  
Să fii femeie măritată...  
Ofl ofl  
Eu te-am ertat, iubito...  
Cum și doriaș eu dela tine,  
Ca șapte ani întregi de zile  
Amare... să m'aștepți pe mine?!  
Nebun!  
Cum și puteam eu numai cere,  
Ca șapte ani, să stai tot fată,

Când... Doamne, e atât de bine,  
Să fii femeie măritată!  
Da, da!  
Pardon, că te-am iubit, draguțol  
Pardon... și pentru sărutarea  
Dintâiu... și pentru toate, toate...  
Eu mă căesc, tu dă-mi ertarea...  
Victor Bontescu.

## CĂLUȚĂRUL

PĂRINTELUI ARCHIP

Înălbit de urma vremii și furtunile vieții,  
În celula lui închisă face-și ruga dimineții.  
Degetele-i oșobite prin mătani se strecoară,  
Pe când gândul seu cucernic la ceresul Tată zboară.  
Cel din urmă fir din salba-i de mătani s'a gătat,  
Acum crucea-o mai sărută și rămâne nemîșcat.

Ceru-i mohorit și negru și cu nori grei încărcat,  
Sub a căror umezală zace soarele 'ngropat.  
Picuri deși de ploaie rece se isbesc fără de știre  
De fereasta și păreții dela sfânta mănăstire.  
Ca un chip fără de viață stă cucernicul părinte.  
Și gândirea și-o coboară la ce-a fost mai înainte.  
Cu privirea rătăcește p'a văzduhului cărare,  
Și cu gândul urmărește, ceva scump în depărtare.  
Și în câteva minute el trăește-o viață 'ntreagă,  
Ce i-a fost atât de dulce și i-a fost atât de dragă.  
Vede unul câte unul din momentele trăite,  
Ca și cum ar fi pe pânză tot tablouri zugrăvite.  
Și nu-i vine ca să creadă, că aveau le-a trăit,  
C'a putut să fie 'n lume om atât de fericit...  
Dar creștinul rătăcește, când norocului se 'ncrede,

Căci a providenței cale numai Dzeu o vede.  
Ear în lume-au fost menite toate cele, ca să peară,  
Prietenie, cântec, floare, dragoste și primăvară...  
Și deșertăciune fost-a, tot ce omului s'a dat,  
Și ce e deșertăciune nu rămâne neschimbat.  
Astfel și tabloul dulce, care fața-i insenină,  
Să întunece și piere, cum ai stinge vr'o lumină,  
Ear în locul lui rămâne numai urma ca un far.  
Acum iată alte forme și tablouri mai răsar...  
Triste, negre și grozave... E momentu 'ntricoșat,  
Când în neagră vecinicie fericirea și-a 'ngropat.  
Se cutremură prea bunul și cucernicul Părinte  
De tabloul, care-i trece, ca o negură prin minte.  
Fața-i palidă s'aprinde și privirea lui senină  
Fulgeră și schinteiază, ca a iadului lumină.  
Măniile și-le ridică și-amenință desperat,  
Ce? Dreptate? Unde este? Ce-i pe lume-adevărat?  
Unde e puterea care se numește Dzeu,  
Care poate să privească liniștit atăta rău?

Se răresc norii din calea soarelui biruitor  
Ear el falnic strălucește peste capetele lor.  
Ca un glas din altă lume clopotul la mănăstire  
Respicat și blând răsună și la oameni dă de știre  
Că izvor de mângâiere și tărie sufletească  
Numai prin credință tare pot în lume să găsească  
Frânt tresare-acum bătrânul... «Ce-i?» Se 'ntreabă  
[Inspăimântat.  
«Ce-am grătit?... Cum?... Eu, omida zămisliță din  
[Păcat.  
Eu un sdrob de lut nemernic de ispită frământat  
Peste-a Domnului voință să cârtesc am cutezat?  
Plin de groază și cutremur în genunchi cade plângând

«Dzeu mi-a dat în pace ce-i în lume mai frumos,  
M'a ales să-mi apăr neamul prin cuvântul lui Christos.  
El mi-a dat mie putere de-am putut cu drag lupta  
Legea, limba și locașul Tatălui a apăra,  
Am învins potop de ură și furtuni și umilire  
Și izvor de mângâiere mi-a fost sfânta mănăstire,  
În care prin rugăciune dela bunul Dzeu  
Am primit putere nouă și-am învins atăta rău...  
Și eu? ...  
Dela fața ta, stăpâne Doamne, nu mă lăpăda,  
Căci puterile sunt slabe și ispita este grea.  
Sufletul răpit de vraja amintirii din trecut  
La a patimei furtună a rămas învins și mut.  
Lumea cu a ei nimicuri și cu farmecele ei  
Mi-a fost dragă. Tu știi, Doamne, omu 'n slăbi-  
[ciune ce-i?...

Și-apoi om robit de patimi și de slăbiciune plin  
Numai om sunt și tu, Doamne, Împăratul cel divin,  
Tu cu-a ta înțelepciune, știi cum să mă pedepsești  
Pentru-a mea fărădelege... fă cu mine ce voești!

Clopotul la mănăstire tot mai rar și blând răsună  
Ca și când o voce sfântă vrea cuiva ceva să spună  
Dzeu grăește 'ntr'nsul celui-ce s'a pocăit...  
»Fiule! Tu multe rele și nevoi ai biruit.  
Fapte bune și frumoase ai făcut neamului tău,  
Ai muncit și prin blândețe frânt-ai jugul celui rău.  
Cu credință neclintită tu bisericii-ai slujit  
Neamul, legea și națiunea cu sfințenie-ai iubit,  
Celor-ce și-au greșit ție ori-ce rele le-ai iertat.  
Pentru-aceea iartă-ți-se și ție al tău păcat...

Maria Cioban.

## NOUTĂȚI

**Despre M. S. împăratul-Rege** se scrie că e bolnav de rinichi. Medicii sunt tot lângă înaltul bolnav.

**Tirgul de vite al Orăștiei**, ținut în 3—4 Dec. a fost unul din cele mai bune. Vite foarte multe și cumpărători destui. Demult nu se știe să fi fost un târg de vite mai bun ca acesta. Tirgul de mărfuri (slobod) de azi, Sâmbătă, va fi astfel și el bun.

**Di T. V. Păcățianu**, după depunerea cauției recerute, a fost pus pe picior liber și s'a reintors la Sibiu.

**„Revista presei“**. Sub acest titlu deschidem în «Libertatea» o nouă rubrică, prin care credem a face o plăcere cetitorilor noștri, mai ales aceluia care n'au puțința de a ceti toate foile noastre românești. La rubrica «Revista presei» cetitorii noștri vor afla schițați pe scurt articolele mai însemnate ce au apărut în foile noastre în decursul săptămânii. — Va fi această rubrică o mică oglindă a preocupărilor foilor române dela noi, și mai ales cetitorii noștri dela sate, cari nici nu vor fi cunoscând toate foile noastre, vor vedea din aceste schițări care foaie cam de ce se preocupă și în ce direcție merge.

**Foc în Romos**. În 4 Dec. dimineața au ars în Romos casele alor doi economi și 4 șuri vecine. Focul s'a iscat din șura unui Sas, care a mers la vite cu lumina și n'a fost destul de băgător de seamă, și și-a aprins streșina. Paguba e mare și asigurații n'au fost decât unul din păgubiți.

**Producție școlară**. Vineri seara în săptămâna viitoare, în presara Sîtului Andrei, corpul învățătoresc dela școala noastră capitală din Orăștie, aranjează, în sala școlii, o producție festivă cu elevii, întru memoria Marelui Arhiepiscop Andrei bar. de Șaguna! Toți părinții cu copiii la școală, cum și toți binevoitorii școlii, sunt prin aceasta poftiți a lua parte la această producție! Venitul în favorul bibliotecii.

**Un caz rar**. Profesorul dela universitatea din Pesta Benedict Zsögöd și-a schimbat numele unguresc cu cel nemțesc purtat de părinții săi: Grossschimid, și anume cu învoirea M. Salei Foilor ungurești le-a stat un nod în gât auzind de acest lucru, care arată că sângele nu se face așa de ușor apă... A purtat numele maghiarizat cât l'a purtat, dar s'a reintors la cel vechiu familiar, ca un semn al vremii, chiar în zilele când se fac atâtea siluiri de a maghiarisa numele nemaghiare!

**E rău birou...** Cel puțin așa spun birarele din Petreni și din Streiu-St.-Giorgiu. În Petreni se scrie că toată reprezentanța vrea să abdică, de frica poporului, care e foarte înfuriat contra «părinților satului». S'au întemplat și puneri de loc din răsbunare. — Iar «biroul» din Streiu-St.-Giorgiu, Ivan Nagy, cassar comitatens, în pensie, asemenea a avut o pagubă mare zilele acestea: i-au aprins nutrețul ce-și adunase peste iarnă. Se crede că tot din răsbunare, că e prea «aspru» cu poporul.

**Morți**. Onoriu Tilea, inginer de comasații, a murit, după grele suferințe, la 2 Dec. în Șmig.

— **Anastasia Moldovan n. Petco**, soția dlui notar George Moldovan din Baița, a încetat din viață în 3 Dec. n. în etate de 62 ani.

Trimitem sincere condolențe înrinatelelor familii.

**Bea și ve! crede!** O foaie nemțască publică o lucrare a doctorului Bresler, din care reiese că sub înfrun-

rea beuterei, omul e mai ușor de făcut să creadă ceva, deci mai ușor de înșelat! De altfel viața de toate zilele a învățat pe samsari și negustori a trage folos din această putere a beuturilor spirituoase, și de aceea cele mai multe treburi se pun la cale la un păhăruț două sau mai multe, de beutură, crezând fiecare că beutura va muia mai mult pe celalalt...

Bresler tâlcuște lucrarea beuturii în felul următor: Mai întâi beutura slăbește judecata, omul nu-și mai poate da seama de toate urmările faptelor sale, e ca și cum ar fi de felul sau mai prost. A doua lucrare a beuturii e, că te face vesel, deci aplicat a vedea lucrurile în bine și a nu pricepe viclenia celorlalți. A treia lucrare e, că beutura pune nervii mișcării într'o stare de ațtăre prea mare, dând o îmboldire la fapte, pe care poate nu le-am face în starea noastră trează.

Eată de ce beutura e cel mai primejdios ajutor al celor-ce vor să împingă pe alții la ceva fapte, pe cari în trezvie nu le-ar face.

**Notarul Al. Rimbaș** din Peștișulmare, a murit pe neașteptate în 29 Nov. în etate de 55 ani.

**Cine sapă groapa altuia**. O luptă foarte necolegială s'a dat în timpul din urmă între cele două Reuniuni de înmormântare din Deva: între Reuniunea I, ungurească, și a II-a, românească. Directorul Reuniunii ungurești, preotul Szóts a făcut arătare la ministru, că cei dela conducerea Reuniunii II, dl A. Nicoară și tatăl d-sale, răposatul preot Nicoară, ar fi manipulat volnic și necoresct cu averea Reuniunii și cu afacerea ei peste tot. Ministrul a și oprit funcționarea Reuniunii românești, introducând cercetare aspră contra ei. Dar n'a aflat întemeiate învinuirile ridicate și Reuniunea va începe ear a funcționa. În schimb dl Nicoară a făcut și el arătare asupra preotului Szóts, că, în calitate de director al Reuniunii ungurești și-a făcut «plată» de 300 cor. pe an, pe când după statute asta nu e iertat. Cassarul lor asemenea. Și fiindcă aceștia luaseră de multă vreme atari «plăți», ministrul i-a silit acum să le dea toate odată înapoi, Reuniunii, cu camete cu tot, rămânându-le numai competențele statutare. Și plătesc acum preotul Szóts și cassarul seu opt mii cor. napoi Reuniunii conduse de el! Din tragedie ce pregăteau ei Reuniunii române, a ieșit o tragi-comedie sdravănă pentru cea ungurească.

**Femele în Anglia**. În Anglia mai mult ca doar în ori-care altă țară, se găsesc multe femei nemăritate, cari trăiesc după lucrul mânilor lor sau după știința lor. Și asta fiindcă familiile engleze, trebuie să se știe, sunt foarte spornice la nașterii de copii, și mai ales la fete. Numai în Anglia propriu zisă, fără Scoția și Irlanda, sunt un milion de femei, mai multe ca bărbații! Pe lângă aceste multe tineri pleacă prin colonii în toată lumea, fără a se mai întoarce, și astfel scade numărul candidaților la căsătorie. Urmările acestui fapt, se pot ușor ghici. Bărbații fiind mai scumpi la vedere, caută să se însoare cu femei mai bogate ca ei, ear fetele și nevestele sărace, vai de ele!

Aceasta e cauza pentru care un număr mare de femei în Anglia, rămânând nemăritate, își caută traiul singure. Pentru aceea însă, nici creșterea îngrijită la femei, doar nicăiri nu se găsește, ca la cele engleze! O mulțime de școli de tot felul, le slujesc pentru a le da știință ca și bărbaților. Inzestrată astfel cu o cultură înaltă și întinsă, fata săracă cutare vrea mai bine să rămână nemăritată, ca mii de soațe ale sale, având o ocupațiune ce-i aduce destul venit pentru traiu, decât să se mărite poate fără deplină atragere.

În Londra, de pildă, sunt foarte mulți medici femei. Deasemenea conferențarii ce-i trimite reprezentanța orașului ca să ție conferențe despre buna îngrijire a sănătății în popor, mai toți sunt femei!

Pictura și muzica deasemenea sunt două cariere, de pe urma cărora trăesc multe «bachelor-womane», cum se numesc acolo aceste fete bătrâne.

În Anglia așezămintele de binefacere sunt foarte numeroase și ele sunt conduse și administrate de femei.

**„127 Jidani“**. Un ziar din România constată, că în capitala Munteniei, București, erau la 1820 numai 127 Jidani, cari se perdeau printre cealaltă populațiune ca tot atâtea ace într'un car de fân. Azi? Azi sunt zeci de mii. Toate stradele pline!



### Dr. Ioan Rațiu

președintele partidului național român.

La încheierea foii primim din Sibiu următoarea telegramă:

Sibiu 5 Dec. n. Dr. Ioan Rațiu, a răposat repentin a seară.

*Dăm cu regret știrea aceasta surprinzătoare despre moartea fostului președinte al partidului național român, sub a cărui președinție a fost ridicată cauza națională română la înălțimi și însuflețire ca nici când până atunci, prin ducerea Memorandului la Viena, prin grandiosul proces al Memorandului la Cluj, etc.*

*Dzeu să-l odihnească în pace și să-i mângăie familia cea așa de greu isbită și prin moartea generelui seu Onoriu Tilea, întemplată abia cu 2 zile înainte lui.*

## FEL DE FEL

**Zmeu uriaș pentru studii meteorologice**. Mai mulți învățați din Scoția vor face studii la polul de Sud. Pentru a se putea ridica sus de tot în văzduh, ei vor lua cu ei un «zmeu», cu ajutorul căruia se poată cerceta părțile înalte ale atmosferei. Zmeul e în formă de ladă făcută din bețe de bambus, lungă de 7 picioare, lată de 65 și groasă de 3. Lada e deschisă pe două laturi, ear pe celelalte e închisă cu o pânză subțire. Sfoara e legată de varga din mijloc și e de strună subțire de pian. Acest zmeu se poate urca ușor până la 1900 de metri și au de gând să-l urce până la 5000. Stringerea sfoarei care se avântă zmeul în aer, nu se face cu vârtje întors cu mâna, ci cu motor electric. Instrumentele (termometrul și hidrometrul) sunt atarnate de sîrme sub zmeu și arătările lor se însemnă pe un sul rotitor învîlit cu hârtie sensibilă fotografică.

**După 2393 de ani**. La Atena se așteaptă sosirea unui trimis persan, Ibrahim Khan Muawin Dowleti, care e numit ministru plenipotențiar al Persiei pe lângă curțile regale din Atena și București. La primirea solului persic în Atena, se vor face ceremonii deosebite, deoarece de la anul 491 înainte de Christos, de când împăratul Darius ceru dela Atenieni, în semn de supunere pământ și apă, nici un sol persan n'a mai fost trimis din partea Persiei la Atena!

Legăturile diplomatice se reiau deci între cele două state, după lunga vreme de 2393 de ani!

## REVISTA PRESEI

— CE AU SCRIS FOILE NOASTRE MAI ÎNSEMNAT PESTE SĂPTĂMÂNĂ —

**„Gazeta Transilvaniei“** din Brașov, se ocupă de faptul, că vara trecută a fost fatală pentru unele ținuturi ale țării, că roada anului a fost rea de tot, și vre-o 4 comitate, Bereg, Ung, Maramureș și Solnoc-Dobâca sunt curat amenințate de foame! Unii mai prevăzători au făcut întrebare la Brașov și Brăila cum ar putea căpăta vagonul de cucuruz. Răspunsurile n'au fost înveselitoare. Prețurile sunt urcate din cale afară! Eată de ce ar trebui să se precupe guvernul, de îmbunătățirea soșii țeranilor, fără deosebire de naționalitate, — nu numai de utopii politice.

**„Telegraful Român“** din Sibiu analizează cele 2 vorbiri mai noue ale împăratului Germaniei, ținute una la Görllitz într'u lauda muncii, alta la înmormântarea lui Krupp, pe care l'a petrecut însuși la mormânt, ținând vorbire cătră muncitorii, în care s'a ridicat cu toată autoritatea sa contra calomniei care a înveninat pe omul de bine Krupp.

»Aplicate la noi, zice «Tel.», care e învățatura ce o putem scoate din aceste două remarcabile vorbiri? Întău aceea, că datorința avem să ne ferim și noi de ai noștri otrăvitori de suflete (căci îi avem și noi), cari lovesc cu condeiul în dreapta și în stânga, fără cruțare și fără a se gândi, că în loc să îndrepte, cum cred ei, strică numai și dărîmă; ear' al doilea, că e timpul de a mai înceta și noi cu laudele aduse glorioșului nostru trecut, care nu e meritul nostru, ci al marilor și laborioșilor noștri înaintași, cărora vrednici urmași nu ne arătăm a fi, dacă stăm pe loc, preamărind numai faptele lor și nu punem mâna pe lucru pentru a continua cu ele!

**„Tribuna“** din Sibiu stăruie asupra temei dezvoltate de «Libertatea» în articolul «Un fior» aflând de foarte adevărate observări noastre privitoare la grija mai bună ce trebuie pusă pe creșterea elevilor din pedagogii în spirit mai înălțat, mai idealist. Asemenea drepte află obiecțiunile «Unirii», reproduse și de noi, despre demoralizarea națională în care împinge statul preoțimea și învățătoria noastră prin mijloacele sale de «captivare». Cere deci punere de mai mult pond pe cultura națională pentru a se împuțina și a se stîrpi păcatele naționale! Articolul e semnat de dl Dr. Vasile Meșter.

**„Tribuna Poporului“** dela 2 Dec. n. pornind dela faptul că A. Krupp, a fost atacat în onoarea lui prin o foaie socialistă, care spunea că ar fi trăind o viață imorală pe insula Capri, și el de durere și supărare că toate foile luaseră știrea din foaia socialistă și-l arătau ca pe'un om decăzut, a murit pe neașteptate, (unii spun că s'a împușcat), — aduce din peana dlui Vasile Goldiș un articol plin de indignare contra nemerniceii meserii de a ataca onoarea oamenilor prin foi.

»A fost bun, a fost curat la suflet, zice despre Krupp, — și curate au fost moravurile lui, ear cea mai mare bucurie a vieții lui a fost munca și facearea de bine.

»Și totuși, departe în Țeara-Nemțască, A. Krupp s'a împușcat. Că au venit câinii de l'au lătrat. Au venit păgânii ca să-l omoare (prin faima rea ce au lătit despre el). Minciună era. Spurcată minciună. Dar vai, Doamne, departe e calea dela minciună până la desvîlire ei. Și parcă legile făcute de oameni sunt anume scut pentru defăimători... E bestie omul, și Doamne puținii sunt cărora să nu le pară bine când aud rău despre alții, ear calomnia (vorba de rău), e cea mai dulce deprindere omenească!... Așa a fost și A. Krupp

calomniat. Improșcat cu noroiul calomniei, sufletul lui s'a zguduit».

Și arată cum împăratul Germaniei s'a dus însuși la înmormântarea lui Krupp drept semn de dispreț pentru calumniatori și de bună prețuire a celui hilit de gurile păcătoase.

»Exemplul acesta e înălțător. Numai societatea întregă a celor cinstiți uniți ca într'un stog, pot să oprească în loc calomnia și pe făptuitorii ei.

»Ne ridicăm cuvântul și punem pe cetea rușinei pe fruntea calomniatorilor neoameni. Să ne ferim de ei, ca de spurcăciune, să-i urmărim ca pe câinii turbați, că Doamne dureroasă-i mușcătura lor!

»Și seara și dimineața rugăcînni ferbinți să ridicăm, se-i bată Dzeu, că ei sunt adevărații păgâni și ucigași!»

**„Unirea“** din Blaj scriind despre cartea lui Czirbusz scoate la iveală rețeaua cu care foile ungurești au primit cartea, că adevăc n'au sărit așa rabiate asupra ei, precum le e obiceiul, — și în asta întvede un semn bun pentru viitor: arată că în fond și ei sunt convinși că «agitatorul» profesor spune adevărul și poate va veni vremea să-l spună și ei tot mai mulți.

**»Luceafărul«** din Budapesta în numărul seu de pe Noemvrie, pune în discuție utilul și primejdiosul obiceiului care s'ar afla răspândit în partea cea mai mare a comitatului Caras-Severin, Torontal, Timiș și în unele părți ale comit. Hunedoarei, — anume obiceiul de a lăsa copii de 13—14 ani să trăiască împreună cu fetele de 12—13 ani în... căsătorie de probă (!). Ci-că părinții își fac socoteala, că pentru fata lor care copil ar fi potrivit de bărbat viitor, sau părinții feciorului că a cui fată li-ar veni la socoteală să le fie mână-poi-mână noră, și alegându-și pe care îl cred potrivit, să înțeleg cu părinții a celuia, apoi își dau copiii să trăiască laolaltă de pe acum, dela 14—15 ani, ca să se dedee și să se cunoască bine... Ii duc cu alaiu, cu nuntă mare, cu lautari, cu ospet, și încep amărății a trăi ca însurați... Când nu se mai înțeleg, fug unul de altul, fetea rămâne »veduvă«, se duce și se alipește de altul, tot »de probă«, și are câte-o fată 2—3 ba și mai mulți »bărbați de probă«, până se hotărăște, la etatea prescrisă și iertată de lege, să se căsătorească »pe viață«, cu unul oare-care. Decumva copii s'au înțeles, dela început rămân laolaltă și la vreme să iau după toate formele legii. De să întemplă să iee pe »bărbațel« cătănă, de sigur nu-și mai găsește nevasta cea de probă așteptându-l, căci ea dedată deja a trăi ca nevastă, să mărită după altul!.. Și fostul ei soț întâi, nu se supără, își caută alta, și pace în țară.

Urmarea acestor împreunări pretimpurii a tinerilor e, că și feciorii și fetele rămân pipirniciți și prăpădiți, sleiți de puteri nainte de vreme, oameni ca vai de ei.

Dl Dr. Ios. Siegescu, care a scris despre acest lucru și prin toile ungurești, cerând intervenirea guvernului contra acestui obicei imoral și păgubitor, ceea-ce să va și întempla, — cere acum prin »Luceafărul« intervenirea foilor române, ca și ele să iee lucrul în mână, combatându-l cu toată asprimea.

Ne facem ecoul acestei cereri, rugând pe cetitorii noștri din părți cu atare obicei dobitoicesc, să stăruiască din toate puterile pentru stîrpirea lui, căci pe lângă paguba fizică și morală, aceasta, pe unde e, e un obicei care ne face tot neamul de risul altor neamuri luminate.

## Să caută un ospătar!

In ospătăria d-nei v. *Susana Golda* din **Brad**, care după hotelul Central, e cea dintâi ospătărie în Brad, aşezată în loc foarte căutat, în piaşa oraşului, — să caute un ospătar harnic şi priceput.

Ospătăria elegant arangată, e provăzută cu beuturi bune şi cu toate cele de lipsă. Un ospătar bun are aici ocupaţiune stabilă şi viitor frumos.

Pentru informaţiuni mai amănunţite a să adresa

*D-nei v. Susana Golda,*  
(190) 2—2 în **Brad**.

Sz. 1294—1902. kir. vgh. (198) 1—1

### Arverési hirdetemény.

Alulirt kir. bir. végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. és 120. §§-ai értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a szászvárosi kir. járásbírósnak 1902 V 868 sz. végzése folytán Dr. Antoni Ede szászvárosi ügyvéd által képviselt «Brooser Vorschussverein»-nak Dragolca Vaszilie és társai szászvárosi lakosok elleni 56 kor. tőke, ennek 1901 28/II-tóli 6% kamatai, 33 kor. 80 fill. eddigi és 5 kor. 70 fill. ezuttali költségek erejéig kielégítésként lefoglalt és 660 kor. becsült lóvak, ökrök, széna, kocsik és egyéb ingók birói árverésen elfognak adatni.

Mely árverésnek a szászvárosi kir. járásbírósnak 1902 V 868/2 sz. végzése folytán Szászvároson adosok lakásán leendő eszközésére határidőül 1902. évi december hó 15. napjának d. u. 4 órája tüzetik ki, a midőn is a fenn említett ingók esetleg becsáron alul is, azonban csakis készpénz mellett fognak eladatni.

A befolyandó vételár pedig birói letétbe fog helyeztetni.

Kelt Szászvároson, 1902. évi november hó 26-án.

*Rácz Árpád,*  
kir. bir. végrh.

Sz. 1293/1902. kir. vgh. (198) 1—1

### ARVERÉSI HIRDETMÉNY

Alólirott kir. bir. végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. és 120. §§-ai értelmében ezennel közhírré teszi, hogy Dr. Antoni Ede szászvárosi ügyvéd által képviselt «Brooser Vorschussverein»-nak Borza Vaszilie és társai szászvárosi lakosok elleni 147 kor., ennek 1902. I/11-tóli 6% kamatai, 53 kor. 10 fill. eddigi és 5 kor. 40 fill. ezuttali költségek erejéig kielégítésként lefoglalt és 762 kor. becsült butorok, tehének, tinók, sertések, széna, kocsik és egyéb ingók birói árverésen elfognak adatni.

Mely árverésnek a szászvárosi kir. járásbírósnak 1902. évi I 867/2 sz. végzése folytán a helyszinén, Szászvároson, adosok lakásán leendő eszközésére határnapul 1902. évi december hó 15. napjának d. u. 3 órája tüzetik ki, a midőn is a fenn említett ingók becsáron alól is, azonban csakis készpénz mellett fognak elárvereztetni.

A befolyandó vételár pedig birói letétbe fog helyeztetni.

Kelt Szászvároson, 1902. évi november hó 26. napján.

*Rácz Árpád,*  
kir. bir. végrh.

## „ARDELEANA“ institut de credit și de economii societate pe acții.

Sediul: Orăștie, în casele proprii.

Fondată la anul 1885.

Capital social: 500.000 cor. Fonduri: 350.000 coroane.

Starea Depunerilor: peste 2.000.000 cor.

Se primesc: Depuneri spre fructificare, dela particulari cu 5% fără anunț, cu 5½% cu anunț; ear dela corporațiuni culturale cu 6% interese.

Darea de venit după interese o solvește institutul separat.

Depuneri și ridicări făcute prin postă se efectuesc cu reîntoarcerea postei.

30—(59)

Directiunea.

## „ASSICURAZIONI GENERALI“ fondată în 1831.

Această mare bancă de asigurare, care prin plătirea punctuoasă a pagubelor celor asigurați la ea și prin prețuirea bună a bagubelor (din foc) și-a atras în cea mai mare măsură încrederea publicului, — are la sfârșitul anului trecut 1901, următoarea avere:

Capital și fonduri proprii, peste 190 milioane cor.

Capitaluri asigurate la ea pe viață peste . . . . . 571 milioane cor.

A plătit dela înființarea sa de tot, pagube peste . . . 716 milioane cor.

Aceste cifre arată, că banca «Assicurazioni Generali» dă cea mai mare chezeșie chiar și celui mai precaut proprietar, și arată că marea încredere de care această bancă se bucură, e deplin întemeiată, prin fondurile ei cele mari.

«Assicurazioni Generali» primește asigurări:

1. Pe viața omului, pe un termen oare-care, sau asigurări de rente (pensii), cari se plătesc ori la moarte îndată, ori la termenul ales de asigurat.
2. Contra pagubelor de foc, trăsnet, exploziune prin gazuri, pe mobile și imobile.
3. Contra pagubei de chirie urmată după arderea casei.
4. Contra spargerii obiectelor de sticlă ori metal.
5. Contra pagubei urmate din transport, pe uscat ori pe apă.
6. Contra pagubei din spargere cu furt asigură obiecte sau hârtii prețioase.

Primește asigurări de zestre pentru fete și copii.

(112) 7—10

Agentura principală a băncii  
„Assic. Generali“ în Orăștie.

(Informațiuni la administrația acestei foi).

Sz. 12211—1902. tlkvi.

1—1

### Arverési hirdetemény.

A hátszegi kir. jbiróság mint tlkvi hatóság Bontescu Mihály ügyvéd által képviselt «Hatiegana» takarékos és hitelintézet r. t. végrehajtonak Petreszk Dumitru, neje sz. Grozony Florea és Petreszk Szimedru (ku. Stefony Katalina) végrehajtatst szenvedők elleni végrehajtási ügyében közhírré teszi, hogy végrehajtonak 296 kor. tőke, ennek 1900. évi márczius hó 14 napjától járó 6% kamatai, 24 kor. 90 fill. eddigi megállapított per és végrehajtási valamint a jelenlegi 19 kor. 30 fill. és a még felmerülhet költségek iránti ugy Petreszk Dumitru végrehajtási szenvedő árverés alá bocsajtott ingatlan jutalékára csatlakozottnak kimondott Szuszán Jánosnak 54 kor. 80 fill. s jár. és Selony Petrunak 26 kor. s jár. iránti követeléseik kielégítése végett Petreszk Dumitru (ku. Grozony Florea) és Petreszk Szimedru (ku. Stefony Katalina) végrehajtatst szenvedőknek

a dévai kir. törvényszék, hátszegi kir. jbiróság területéhez tartozó A.-F.-Nyirestalva községi 215 sz. tjkvben A 1—32 rdsz. a. felvett ingatlanokból (¼—¼) összesen felerész jutalékukat az u. o. 256 sz. tjkvben A 1—3 rdsz. a. felvett ingatlanokból (⅓—⅓) összesen egy kilenced rész jutalékukat, — továbbá Petreszk Dumitru és neje sz. Grozony Florea végrehajtatst szenvedőknek az u. o. 269 sz. tjkvben A 1 2 4 6—17 19 21 és 22 rdsz. a. felvett és ezen tjkvből a 457 sz. tjkvben átjegyzett A 1—2 rdsz. a. felvett ingatlanokból (⅓—⅓) összesen egy harmad rész jutalékukat rendszámonkénti részletekben az egyidejűleg kibocsajtott árverési feltételekben részletezett összesen 1322 kor. 50 fill. kikialtási árban az 1903. évi január hó 16. napjának d. e. 10 órákor A.-Nyirestalva község előjárója házánál megtartandó nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek esetleg a kikialtási áron alul is elfogja adatni.

Árverelni szándékozók tartoz-

nak bánatpénzül az ingatlanok kikialtási árának 10% készpénzben vagy a kormány által ovadékképesnek nyilvánított értékpapirban, a melyek a névérték ⅓ részéig fogadtatnak el csupán a kiküldött kezéhez letenni avagy annak előzetes birói letétbe helyezését tanúsító szabályszerű elismervényt át szolgáltatni.

Vevő köteles a vételár fele részét az árverés jogerőre emelkedése napjától számított 30 nap, a másik felerészét szintén azon naptól számítandó 60 nap alatt az árverés napjától járó 5% kamataival együtt szabályszerű letéti kérvény mellett a hátszegi kir. adóhivatal mint birói letéti pénztárnál lefizetni. A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámítatni. A megállapított árverési feltételek a hivatalos órák alatt a tlkvi hatóságnál ugyszintén A.-F.-Nyirestalva község előjáróságánál vagy a birói kiküldőnél megtekinthetők Az elrendelt árverés az a.-f.-nyirestalvi 215 256 269 és 457 sz. tjkv. C. lapján feljegyeztetni rendeltetik.

A kir. jbiróság mint tlkvi hatóság. Kelt Hátszegben, 1902. évi október hó 16-án.

*Fehér,*  
kir. albiró.

Sz. 1295—1902. kir. végrh. (195) 1—1

### Arverési hirdetemény.

Alólirott kir. bir. végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. és 120. §§-ai értelmében ezennel közhírré teszi, hogy Dr. Antoni Ede szászvárosi ügyvéd által képviselt «Brooser Vorschussverein»-nak Zesevits Alajos szászvárosi lakos elleni 66 kor., ennek 1902 II/20-tóli 6% kamatai, 32 kor. 60 fill. eddigi és 7 kor. 90 fillér ezuttali költségek erejéig kielégítésként lefoglalt és 2017 kor. 60 fill. becsült különféle butorok, férfi ruhaneműek, ágy, asztal és fehéreneműek birói árverésen elfognak adatni.

Mely árverésnek a szászvárosi kir. járásbírósnak 1902. évi I 874/2 sz. végzése folytán a helyszinén vagyis Szászvároson ados lakásán leendő eszközésére határnapul 1902. évi december hó 15-ik napjának d. u. 2 órája tüzetik ki, a midőn is a fenn említett ingók becsáron alól is, azonban csakis készpénz mellett fognak elárvereztetni.

A befolyandó vételár pedig birói letétbe fog helyeztetni.

Kelt Szászvároson, 1902. évi november hó 26-án.

*Rácz Árpád,*  
kir. bir. végrh.



## Umrath & Comp.

(150) fabricantii de mașini economice 6—10  
în Budapesta V. Váozl körut, 60.

Trimit pe lângă prețuri de tot moderate și cu învoeli de plată ușoare, tot felul de

mașini de împlătit

și

clăditoare de clăi

cari lucrează excelent și sunt provăzute cu mai multe înoini însemnate.

Ori-ce mărime! și Cea mai estinsă garanță!

Tot acolo se capătă:

pluguri, grape, tăvăluguri, triere (vânturătoare), mașini de sămănat, mașini de cosit și de secerat, greble de tras cu caii, mașini de împlătit trase de vite, ciururi, sfărâmatoare de cucuruz, tăietoare de fân, pae și de napi,

garnituri pentru opărit de nutrețuri și de încălzit

pumpe (trăgace) de fântâni și de zamă de gunciu, sdrobitoare de struguri și teascouri de must, și altele și altele!

Alegere foarte mare; cea mai îngrijită executare; cele mai ieftine prețuri!

Cataloge ilustrate despre toate mașinile economice, se trimit, cui cere, gratis și franco.

Locomobile industriale până la 100 puteri de cai.

Să primesc scrisori și să dau răspunsuri

în limba română!

Cataloge deocamdată sunt numai în limba germană și maghiară.

## „Minerva“ institut tipografic

Quăstie, (Szászváros) Piața mare Nr. 2.

Efectuește tot soiul de lucrări aparținătoare artei tipografice.

„Minerva“ inst. tipogr. în Orăștie.